

קול צופיין

קול צפֿיךְ נִשְׂאוֹ קול יַחֲדוֹ יִרְנְנוּ

גיליון מס' 1011

השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל **חוקת תש"ף**

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

וְהָאֱלִילִים כְּלִיל יַחְלֶף שבירת האנדרטאות

יַחְלֶף שמתרחשת כל הזמן. ושאנו מתפללים להשלמתה המהרה בכל יום "לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כְּרוֹת יַכְרֶתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׂדֵי. וְכָל בְּנֵי בְּשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׂמְךָ".

וְשֵׁחַ גְּבַהוֹת הָאָדָם וְשִׂפְלֵי רוּם אֲנָשִׁים

בימינו אנו רואים מפגינים בארצות הברית, בצרפת, באנגליה, בגרמניה ועוד משחיתים אנדרטאות של מנהיגים והורסים ופוגעים ומפילים חלק מהן. ביניהן אנדרטאות של אישים חשובים כמו לינקולן, צ'רצ'יל וכד'. וטעם המפגינים הוא לומר שיש סדר חדש בעולם.

במחשבה ראשונה אמרתי שהמפגינים הללו הם טיפשים ורשעים, שהרי מנהגם הנוסף הוא הפקר, לשבור חלונות ראוהו של חנויות ולבזוז רכוש לא להם. ובאמת כל בוזו הוא גנב וגזלן, וכל שכן כשהוא מעודד אחרים לעשות כמותו (ועל פי ההלכה חייב לשלם כל מה שהוא בוז או הרס או שרף, מ'יטב שְׂדֵהוּ וּמִיטב כְּרָמוֹ יִשְׁלַם" שמות כב).

עם זאת צריך להבחין שיש פה שבירת אלילות בשר ודם שנועדה להחליף את מלכות ה'. לפני כמאה שנים ויותר החלו ללמד בבתי הספר כפירה, כביכול נברא העולם מעצמו ואין לו מנהיג. כתחליף לעבודת ה' בנו "היכל" לספורט ו"היכל" למשפט והקימו להם אלילי כדורגל ואלילי תרבות. ולא שקטו ולא נחו עד שהקימו למנהיגיהם אנדרטאות מפוארות במקומות מרכזיים בערים.

עכשיו מוצאים בכל מנהיג כזה פגם כזה או אחר שהרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", אם לא היו מקימים להם אנדרטאות לא היו מוצאים להם פגמים. על ההתנשאות הללו נאמר: "וְשֵׁחַ גְּבַהוֹת הָאָדָם וְשִׂפְלֵי רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׁגָּב ה' לְבַדּוֹ בְּיוֹם הַהוּא: וְהָאֱלִילִים כְּלִיל יַחְלֶף" (ישעיה ב יז). שלפעמים גְּבַהוֹת הָאָדָם וְרוּם אֲנָשִׁים מתהפך לאלילות בשר ודם, ואחד מסימני הגאולה היא שבירת האלילים הללו גם כן.

בְּהִכָּרַת רְשָׁעִים תִּרְאָה

שקיעת שמש העמים

שלושה אירועים עולמיים של שבירת פסלים זכה דורנו לראות. שניים מהם של אנדרטאות מנהיגים, ואחד מהם של אלילי עבודה זרה. השבירה הראשונה הייתה בעת נפילת ממלכת הרשע של הקומוניסטים ברוסיה, אוקראינה, רומניה, הונגריה, פולין ומזרח גרמניה, שהכריזו קבל עם ועולם שאין להם שום אמונה באלוקים, ומי שהאמין וקיים מצוות הוגלה לעבודת פרך במחנות עבודה בסיביר.

כתחליף לעבודת אלוקים יצרו הקומוניסטים פסלי ענק של מנהיגי הקומוניסטים וקראו להם בשמות של אלילות. אחד מהם הוא סטאלין - "איש הפלדה", שנקרא "שמש העמים", ופסליו פיארו את כל הערים ברוסיה. לא היו עיר או כפר שפסלו הגדול לא הוצב בהם.

כשמת סטלין והתגלתה רשעותו, הופלו פסליו והוחלפו בפסלים של לנין. כשקרסה מלכות הרשעה הזאת על ידי תושביה, הם עקרו ושברו מאות ואלפי אנדרטאות של לנין ושאר מנהיגיהם, וביטאו בזה את שבירת שמכות הרשעה מעליהם.

מי יצר אל, ופָּסַל נֶסֶךְ לְבַלְתֵּי הוֹעִיל

כשעלו הטאליבן לשלטון באפגניסטאן הם הרסו פסלי בודהה ענקיים שנישאו לגובה של 55 ו-37 מטר. בודהה במקורו היה אדם שהטיף לחיים מתוקנים. ברבות השנים העריכו אותו האנשים, ואחר כך העריצו אותו, ואחר כך סגדו לו והפכו אותו לאל. אחר כך הקימו פסלים בדמותו כצלמו לאלפים ולרבבות. הטאליבן, שהקפידו במצוות "לא תעשה לך פסל וכל תמונה", השמידו את הפסלים הללו וקימו את הנבואה "וְהָאֱלִילִים כְּלִיל

כל הצלמים אסורים

הגמרא (סוטה ד ע"ב) אומרת: "אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודה זרה". בכל האנדרטאות הללו קיים ממד של התנשאות שיש בה ממד של ע"ז. כך אומרת הגמרא (עבודה זרה ג): "כל הצלמים אסורין, מפני שהן נעבדן פעם אחת בשנה, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או צפור או כדור; רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף כל שיש בידו כל דבר".

הגמרא (עבודה זרה מ ע"ב) מסבירה מהי מחלוקת רבי מאיר וחכמים. "אמר רב יהודה אמר שמואל: באנדרטי של מלכים שנינו. אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: ועומדן על פתח מדינה שנינו". והסביר רש"י שם: "כשהמלך מת עושין צורתו בפתח השער לזכרון והתם קאסר רבי מאיר דאגב חביבותא פלחי ליה".

רק כשכדור בידו, כאילו כל העולם בידו

דעת חכמים במשנה היא רק כשיש בידו מקל או ציפור או כדור, ומסבירה הגמרא כי כשיש כדור בידו, הרי הוא מסמל שהעולם בידו שהעולם עשוי ככדור. "אמר רבי יונה, אלקסנדרוס מוקדון פד בעא מיסק לעיל ונתה סלק וסלק, בגין פן סלק עד שראה את העולם ככדור ואת הים כקערה, בגין פן ציירין לה ככדורא בידה". שכשמלך אלכסנדר מוקדון מלך, הוא המריא לגובה עצום עד שראה שהעולם עשוי ככדור ומוקף באוקיאנוסים כקערה. על כן בנו לו ולמלכים אחריו אנדרטאות בדמותם עם כדור ביד, להורות שהעולם נתון בידיהם ככדור (תוספות ע"ז מא ע"א).

אנדרטאות - הופכות לביזיון

אני מזכיר את זה כי ב"ה בארצנו כמעט ולא נמצא אנדרטאות של מנהיגים, ומי שרואה אנדרטה כזאת חש סלידה. וכשרוצים להשפיל אדם בונים כביכול "לכבודו" אנדרטה מזהבת בדמותו כדי לבזותו ולהשפילו. ולמה אנדרטה מורה על ביזיון? כי כולנו מבינים שמנהיג העושה אנדרטאות שלו בכל רחוב ופינה הוא אדם גאוותן עד שפלות.

לעומת זאת בחו"ל יש אנדרטאות של מנהיגים לרוב וברוך ה' גם הם מבינים את גודל הטעות.

חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו

על ההבנה הזאת אומר הנביא ישעיה (פרק ב כב) "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי בפה נחשב הוא". ובגמרא הסבירו את האלימות הזו על כבוד מוגזם: "אמר רב, פל הנותן שלום לחברו קדם שיתפלל, פאלו עשאו בפה, שפאמר, (ישעיה ב) 'חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, כי בפה נחשב הוא'. אל תקרי 'בפה', אלא בפה. ושמואל אמר, בפה חשבתו לזה ולא לאלוה?" (ברכות יד).

כל אחד מבין כי כשאדם מברך את חברו לשלום קודם התפילה הוא לא חושב לעשותו אלוה, ולא חושב לבנות לפניו במה של אלימות. אעפ"כ, בעקבות ישעיהו הנביא, הזהירו חכמים לא לכבד אנשים בהגזמה באופן שעלול להביא אותם לאלימות. וראה מה שקרה לשלמה המלך, שהרבה סוסים וכסף וזהב כנגד מה שאמרה תורה, ונכשל בחטא שיש בו מעין עבודה זרה.

לי יארי ואני עשיתי

שלמה המלך לא ראה עצמו אלוה, חלילה, אבל היו מלכי קדם שחשבו את עצמם אלוהים. הראשון שבהם הוא פרעה שנאמר עליו: "הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יארי אשר אמר לי יארי ואני עשיתי" (יחזקאל כט ג). כך היה אנטיוכוס הזכור לשמצה באכזריותו, שהיה נקרא "אפיפנס" שתרגומו הוא "האל המתגלה". וכל אלה השמידו רבים רבים באכזריותם, שהרי הם היו אלים גם בעיני עצמם, ולאליים מותר.

אתה אדם ולא אל

כך מספר לנו הנביא יחזקאל על מלך צור: "ען גבה לבך ונתאמר אל אני מושב אלהים ישבתי בלב ימים ואתה אדם ולא אל ותתן לבך פלב אלהים". ולמה חשב עצמו כאלוהים? כי הוא היה חכם ועשיר "בחקמתך ובתבונתך עשית לך חיל ותעש זרב וקסף באוצרותיך". המחיר היה כבד, "לכן זה אמר דני ה' ען תתן את לבבך פלב אלהים: לכן הנני מביא עליך זרים עריצי גוים והריקו חרבונתם עלייפי חקמתך וחללו ופעתך". כך כולם יראו ש"אתה אדם ולא אל" (יחזקאל כח).

המן - עשה עצמו עבודה זרה

כך היה גם המן "שעשה עצמו עבודה זרה" (מגילה י ע"ב). ועשה לעצמו אנדרטאות בכל פינה ובכל מקום. כן מתרגם התרגום שלא השתחוה מרדכי לאנדרטה של המן וממילא לא סגד לו. "וכל עבדי מלכא די בתרע בית מלכא גחנין לאנדרטא די הקים בהדיה, וסגדין ליה להמן ארום כן פקיד עלוהי מלכא ומרדכי לא הוה גחין לאנדרטא ולא הוה סגיד להמן על די הוה ליה עבד פלח ואזדבן ליה בטולמא דלחם".

הגמרא תולה את כל נצחוננו של מרדכי בכך שלא כרע ולא השתחוה לו (עיין מגילה דף יט ע"א). הסבר זה מסביר מפני מה אחרים התירו לעצמם להשתחוות להמן, שחשבו שזה כבוד מלכות. לעומתם הבין מרדכי שזו גאוה יתירה שהיא כמו ע"ז.

הגמרא תולה את כל נצחוננו של מרדכי בכך שלא כרע ולא השתחוה להמן, שהבין שיזאת גאוה יתירה של עבודה זרה. לעומת אחרים שהתירו לעצמם להשתחוות להמן, שחשבו שזו כבוד מלכות

אסור לעשות דמות אדם

כל הפרצופין מותרין - חוץ מפרצוף אדם

האיסור של אנדרטאות מופיע בהלכה, בגמרא (עבודה זרה מב ע"ב): "כל המזלות מותרין - חוץ ממזול חמה ולבנה, וכל הפרצופין מותרין - חוץ מפרצוף אדם, וכל הצורות מותרות - חוץ מצורת דרקון". ומסבירה הגמרא כי הסיבה לאסור צורת אדם נובעת מהפסוק שאומר: "לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם" (שמות כ ט). והכוונה היא גם לדמות כמראה "אדם אשר על הכסא", וגם לארבע חיות שבמרכבה.

על כן נפסק בשו"ע (יו"ד קמא) "אסור לצייר צורות שבמדור שכינה, כגון ד' פנים בהדי הדדי, וכן צורות שרפים ואופנים ומלאכי השרת. וכן צורת אדם לבדו, כל אלו אסור לעשות אפילו הם לנוי. ואם עובד מוכנים עשאים לו, אסור להשתוותם. במה דברים אמורים, בבולטת. אבל בשוקעת, כאותם שאורגים בבגד ושמצייירים בכותל בסמנין, מותר לעשותם. וצורת חמה ולבנה וכוכבים, אסור בין בולטות בין שוקעות" (לכן צריך להזהר מצוירים של שמש וירח וכוכבים, אע"פ שאינם תבליט).

צורת ראש או גוף בלא ראש

ויש אומרים שמוותר תבליט של פנים. "יש מי שאומר שלא אסרו בצורת אדם ודרקון אלא דוקא בצורה שלימה בכל איבריה, אבל צורת ראש או גוף בלא ראש, אין בה שום איסור לא במוצאו ולא בעושה" (שו"ע קמא ז). אמנם דעת הפוסקים שאפילו ראש לבד אסור, כך כתב הט"ז (קמא ס"ק טו) "בפרישה כתוב בשם רש"ל דבסמ"ג נוטה לאיסור אפי' בפרצוף אדם לבד" וכך כתב הש"ך (ס"ק לב) "והסמ"ג לאוין כ"ב פסק דאפילו באדם אין חילוק ולעולם אסור והמחמיר בכל זה תע"ב" והביאו הבאר היטב. וכך כתב הפתחי תשובה (ס"ק יא) "בשלי"ה דף ע"ג ע"ב כתב דכשר הדבר שלא לנהוג כן".

פרצופי אדם בבית כנסת

בשו"ת מהר"ט (חלק ב - יורה דעה סימן לה) "נשאלתי באלו המנורות שמציינים בהם פרצופי אדם ויש מהם פרצוף שלם מהו לקיימן כמות שהם בבית או בבית הכנסת? וענה, כי יש בזה מחלוקת ראשונים, וכיוון שמדובר בספק ע"ז שהיא איסור תורה צריך להחמיר ולאסור בבתי הכנסת שום דמות אדם אפילו שהוא ראש בלבד ולא גוף שלם" (וכ"כ בית הלל קמא ס"ק ג בשם ספר פנים חדשות דף י"ב ע"ב אות ד).

תמונת הנפטר על מצבה

ובדרכי תשובה (קמא ס"ק מט) הביא בשם שו"ת מהר"ם שי"ק (י"ד ק"ע) "שנשאל באחד מן המתהדשים שהביא מצבת אבן להעמידו על קבר הותנו וחקק על ראש האבן תמונת הנפטר בצורה בולטת הראש וחצי הגוף והשיב לדברי השואל דאע"ג שאינו צורה שלימה כי הלא אינו רק הראש וחצי הגוף, אפילו הכי אסור לכ"ע משום חשדא, ובפרט כיון שבת הקברות הוא מקום שמתפללים שם הוי ליה כבית הכנסת".

אם יש תבליט - ישבור

שבירה ניכרת

הגמרא במסכת ראש השנה (כד ע"ב) מספרת על רב יהודה שאחרים עשו לו טבעת עם צורה של אדם, ואמר לו שמואל "סמי עיניה דדין" - סמא את העין שבצורת אדם שבטבעת. בדרכי תשובה (סימן קמא ס"ק ז) כתב שכל זה הוא בטבעת קטנה, אבל בדמות גדולה של אדם על מנורה צריך לשבור את החוטם שיהיה ניכר. ובכנה"ג (בהגהות ב"י אות נ"ה) האריך בזה וסיים ג"כ דבצורת הללו כיון שהם גדולות לא מהני בפחות צורתם כל שהיא, אם לא באופן שאינו ניכר הצורה.

בובה קטומה

ולכן כשיש בבית בובות של ילדים שהם צורה שלמה של אדם, צריך לפגום באף או באוזן שלא תהיה צורת אדם שלמה. את ההלכה הזו למדנו כשהיינו קטנים ומו"ר אבא זצוק"ל היה קוטם יחד אתנו את האף או האוזן של הבובה.

שבירה על אף היוקר

פעם ביקר הרב זצ"ל יהודי חשוב בעל תשובה שגר בארצות הברית, ובתחילת תשובתו של אותו אדם קנה בכסף רב פסל בדמות משה רבנו ושם בפתח ביתו. וכשביקר מו"ר אבא זצוק"ל התפאר האיש בחסידותו שקנה את הפסל הזה בדמים מרובים. ואמר לו מו"ר אבא זצוק"ל כי אסור

לאדם לשים פסל כזה, וצריך לשבור את אפו או את אוזנו למרות מחירו הרב. והביא אותו האיש פטיש לשבור את אפו של הפסל, ונשבר כולו לאורכו. ושמוח האיש מאוד מאוד שקיים את המצווה בהידור רב כל כך.

מטבעות בישראל - ללא צורת אדם

מטבע עם דמות אדם - אסור

בפתחי תשובה (קמא ס"ק י) הביא משם שאילת יעב"ץ (ח"א סימן ק"ע) "על מעשה שהיה באמשטרדם בעת שנתקבל הרב מהר"ר אלעזר ז"ל לאב"ד שם. עמד איש אחד והוציא מוניטין שלו בעולם, דהיינו שהדפיס מטבע כסף בדמות צורתו והיה תבנית ראש עד החזה עם פרצוף פנים שלם בולט. והאריך לבאר שזה איסור גמור מוחלט ויש בו איסור כפול הא' לא תעשה של תורה לא תעשון אתי, וגם משום חשדא דאסור אפילו באחרים עשו לו. וטעמא דרבים לא שייך הכא דמטבע מיבדר בעלמא ומצנעי ליה".

וכתב שם כי "חלקו על הרא"ש גדולי ישראל ה"ה הסמ"ג והרמב"ן והרשב"א והר"ן ומהר"ם רבו, וא"כ פשיטא דמיבעי לן למיזל לחומרא בדאורייתא. אף כי בשמץ ע"ז". והוסיף חידוש ואמר שמה שהתיר הרא"ש ראש בלבד, הוא כאשר הוא דמות ללא סימנים של פנים אף וכד'. אלא רק מתאר כללי, שזה אסור באדם שלם ומותר בפנים בלבד. אבל בפנים משורטטות שניכר שזה אדם ומי הוא, אפילו הרא"ש אוסר (שו"ת שאילת יעב"ץ חלק א סימן קע).

מטבע של אברהם אבינו

היעב"ץ הוכיח את ההלכה הזאת מהגמרא (ב"ק צו ע"ב) שאומרת: "ת"ר: איזהו מטבע של ירושלים? דוד ושלמה מצד אחד, וירושלים עיר הקודש מצד אחר; ואיזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקינה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר". והסביר שם רש"י "דוד ושלמה - כתוב מצד אחד ומצד שני כתוב ירושלים עיר הקדש". ולא מצויר. וכך בתוספות "ונראה לא שהיה בו צורת זקן וזקינה מכאן בחור ובחורה מכאן דאסור לעשות צורת אדם אלא כך היה כתוב מצד אחד זקן וזקינה ומצד אחר בחור ובתולה". ואם היה מותר לעשות צורת פנים בלבד, למה לא אמרו רש"י ותו"ס שמדובר בצורת פנים בלבד כמו שעושים כל מלכי העמים בכל המטבעות שלהם?

החכם צבי החמיר גם בציור

וכתב ה"שאלת יעב"ץ" כי כשמינו את אביו בעל "החכם צבי" לרב על קהילת ספרדים בלונדון רצו לעשות לו יקר וגדולה מתוך חיבה יתירה נודעת, והדפיסו את התמונה שלו כדי ליהנות מזיו זהר תמונתו. והוא לא הסכים למרות ש"בציור של צבע רוב הפוסקים ככולם סבורים שאין בו חשש איסור. מה גם בחצי צורה דהיינו פרצוף בלבד לית דחש כהאי גוונא".

"אכן המבקשים לא נסוגו אחור, בכל זאת ידם נטויה ולא שקטו ולא נחו עד שהשיגו מבוקשם בדרך תחבולה גדולה ע"י אומן בקי נפלא שפעל ועשה כל ציור פרצוף פניו הנורא ונאור בהריצות וזריזות עצום שלא בפניו, ואור פניו לא נפל ולא חסר מאומה מהשווי כמעט רק נשמת רוח חיים,

כשאדם מברך את חברו לשלום קודם התפילה הוא לא חושב לעשותו אלוה, ולא חושב לבנות לפניו במה של אלילות. אעפ"כ הזהירו חכמים לא לכבד אנשים בהגזמה באופן שעלול להביא אותם לאלילות

הוא נחשב יקר הערך מאד למכיריו ויודעיו מלפנים, ונעשו ממנו טופסים והעתקות וגם המה נמכרים ביוקר תכתב זאת זכרון לדור אחרון".

אין להחמיר בפנים לבד

כתב על זה בבן איש חי (שנה שניה - פרשת מטעי) "ודע כי בזמן הזה לוקחים צורת האדם כמו שהוא על ידי המאכילה החדשה הנעשית באירופא שקורין פותגראף, וזו עדיפה מצבע קל על נייר, שאין בה בליטה אפילו משהו, ונתפשה מלאכה זו בכל העולם ודשו בה רבים. ואף על גב דגם בזה יש מדת חסידות, מכל מקום אם יש צורך גדול בדבר, יקחו צורת הפנים בלבד בלא ידיים ורגלים, ואז גם אדם חשוב אין לו לחוש בכך. ומעשה שלקחו צורת חכמים במלאכה זו צורת הפנים בלבד, ואמרתי לאחד אין לו להרהר בזה, כיון דלא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש, וכל שכן היכא דהיה צורך גדול בכך".

אין מטבעות יהודים עם צורת פנים

ושמעתי פעם ממו"ר אבא זצוק"ל כי מן המפורסמות הוא שבכל המטבעות שמוצאים בחפירות ארכיאולוגיות מימי בית ראשון ובית שני, ימי בר כוכבא וכד', אין במטבעות יהודים צורה של מלך או מושל, ולעומת זאת בכל מטבעות הנוכרים יש דמות של מלך או מלכה שעשו להתפאר בהם. ולכן במדינת ישראל הקפידו לא לעשות דמות של אדם על המטבעות, אלא ציורים ממוטבעות העבר. אמנם בשטרות יש ציורים של אנשים. והכול על פי ההלכה הנ"ל.

בהקשר רשעים תראה

דלא איסתכל בצורתא דזווא

זכות יש לדור שבו נשברים הפסלים. כך אומרת הגמרא (מועד קטן כה ע"ב) "כשמת רבי מנחם ברבי סימאי - אישתעו צלמנייא והוו למחלצייא, וכשמת רבי תנחום בר חיאי - איתקצצו כל אנדרטיא". וכן בגמרא ירושלמי (עבודה זרה פרק ג) "פד דמך רבי נחום בר סימאי, חפון איקונתא מקחצין" כשמת רבי נחום בן סימאי נעשה נס וכל צורות האדם שהיו על המטבעות נמחקו.

והסביר התוס' בפסחים (קד ע"א) כי על הרב הזה נאמר שהוא בן של קדושים - "דלא איסתכל בצורתא דזווא". שלא היה מסתכל על צורה של אדם שנמצאת על מטבעות. ולכן כשמת נמחקו כל הצורות שהיו על המטבעות.

איתקפון אנדרטיא

ודבר זה לא היה חד פעמי, שכך אומרת הגמרא בירושלמי: "פד דמך רבי חנן, איתקפון אנדרטיא" כאשר נפטר רבי חנן נכפפו האנדרטאות שהיה להם צורות אדם. "פד דמך רבי יוחנן איתקפון איקונייא" כשמת רבי יוחנן נכפפו האיקונונות. "פד דמך רב הושעיה, נפל קלון דטיבךיא" כשמת רב הושעיה נפל הפסל שהיה ביזיון של טבריה.

זכות לראות בנפילתן

ואם אנו רואים בימינו שהאנדרטאות נופלות בזו אחר זו, הרי זו זכות. וכך כתוב בירושלמי (עבודה זרה פרק ג) שמוותר להסתכל על הפלת רשעים: "אמר רבי יוחנן, מותר לראותן בשעה שהן יורדות כשנופלות מה טעמא? (ההלים לו) בהקשר רשעים תראה". אמן ואמן.

המרכז ההלכתי העולמי

ע"י מורי הוראה מרבני בית מדרש "דרכי הוראה לרבנים" בראשות מורנו הרב יוסף אליהו שליט"א.

072-260-2020 (בשעות 12-22)

ניתן לשלוח שאלה בוואצפ למספר 054-319-8126

רמייל rabanim.online@gmail.com

באתר www.darchei-horaah.org

סיפורים על הרב זצ"ל

תפילין עם עבודה זרה

אני מחזיק בית חב"ד בקרוון שנמצא באלונית באמצע כביש 6. הרבה אנשים מגיעים למקום להניח תפילין, לפעמים שותים קפה ולומדים משהו, ותוך כדי כך מדברים על אמונה ומעשים טובים. אחד האנשים שמגיע באופן קבוע הוא חבר שגר בקיבוץ בצפון. מגיע דרך קבע לאלונית בכביש 6, מניח תפילין וחוזר לעיסוקיו.

יום אחד שמתי לב שיש לו שרשרת שעליה יש צלב. שאלתי אותו מה זה, והוא השיב: זה שטויות, קיבלתי את זה במתנה ממישהו, אני לא מתייחס לזה. אני נכנס לכפרים ערביים עם השרשרת, כדי שיחשבו שאני משלהם. אמרתי לו שזו עבודה זרה, שישמיד את זה, אבל הוא סירב. החלטתי שאני לא מרפה מן העניין ובכל יום שלחתי לו פסוקים כגון "והאלילים כרות יכרתון" וכו'. אבל הוא כתב לי שארד ממנו, כי הוא ממילא לא מייחס לזה חשיבות.

יום אחד הוא הגיע כדרכו לאלונית להניח תפילין. הוצאתי מתיקי ספר מסדרת "אביהם של ישראל" ופתחתי לו בסיפור שמספר עד כמה הרב זצ"ל היה רגיש לעבודה זרה. כך קראתי לו שלושה סיפורים ברצף באותו הנושא. הוא שמע את הדברים והלך למכוניתו. לא עבר זמן רב והוא קרא לי ואמר: בוא תראה איך אני זורק את השרשרת הזאת. זה היה מדהים לחזות בעיניי כמה השפעה יש לסיפורים האלה על האנשים וכמה יראת שמים הם מביאים למי שקורא אותם.

לעצור את ההתבוללות

סיפר צבי ארנהיים: היו יהודים יוצאי פרס שאחרי עידן האייתולה חומייני עזבו את איראן והיגרו לקליפורניה. אלא שהמעבר הזה היה כרוך בעוגמת נפש גדולה, שכן בפרס רובם שמרו תורה ומצוות, וכאשר הגיעו לקליפורניה פרקו כל עול. הדברים הגיעו אף לכך שהם התבוללו והתחתנו עם גויות.

בקליפורניה היה יהודי בשם הרב גרינברג, שכיום מתגורר ברמת בית שמש, והוא היה אחראי על החינוך של אותם יוצאי פרס. כאשר מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל הגיע לקליפורניה, סיפר לו הרב גרינברג על ההידרדרות שלהם מבחינה רוחנית וביקש שהרב יתן להם שיחת תוכחה. בנוסף, הוא ביקש לא להיות נוכח באותה שיחה, כדי לא להביך אותם. אך הרב זצ"ל ביקש ממנו דווקא להישאר בשיחה.

לאחר מכן סיפר הרב גרינברג איך הרב, בשיא העדינות והנעימות, אך גם בעוצמה ובתקיפות, הוכיח אותם על הבושה והעוול שהם עושים לדורי דורות של האבא והסבא שלהם שהעבירו את המסורת במשך שנים בפרס, ועכשיו הם הגיעו לפה והכול הולך לאבדון. הוא אמר שבסוף התוכחה של הרב מאות אנשים ישבו שם דקות ארוכות ובכו. אלה אנשים שבקושי הייתה להם כיפה על הראש, אבל הם הבינו מה זה כבוד התורה.

(מתוך כרך ט' מסדרת "אביהם של ישראל" שיצא זה עתה לאור)

תשובה כהלכה

אורו se אופ. מהי עבורך ירושלים? העיר של האור. של השמחה. של האמונה. הלב של העולם. העיר של הצדק של הערכים. של היושר. של השירה, של אהבת ה'. העיר שמחברת את כולם. העיר שכולנו אוהבים.

ארכה ראסי. ראיתי בתניא שרבי זה ראש בני ישראל, ובכל דור יש רבי שהוא מעין הראש על הגוף, שדואג לתפקוד כל האיברים ונותן כוחות. האם בדורנו יש רבי? או שאולי רב נחשב רבי? לא יודע. ומעדיף לא לענות. כי בדורנו הרבה חושבים את עצמם ראש בני ישראל ובאמת זה גורם מחלוקת. לכן עדיף לא לדבר על כך. **יציא אפילו.** הרבה פעמים בחיים יש לי סוג של פרץ עצבים בדם כאילו אני חייבת לעשות משהו מסוכן, שאסור. כשזה קורה אני לא שולטת בזה, אני אפילו נהנית מזה. אני באמת מבולבלת ולא יודעת. אם זה טוב או לא. כי מצד אחד אני מחפשת את זה, את השיגעון הזה, וזה מסקרן ומעניין אותי. אבל מצד שני אולי זה באמת לא טוב לי, כי זה מסוכן שחלילה ארד מהדרך. אשמח לשמוע את דעת הרב, אולי זה יעזור לי בעזרת ה' לדעת מה הדרך בשבילי. פרץ התלהבות לעשות מה שאסור נקרא בעברית יצר הרע. אסור להיכנע לו. וכל כניעה לו מביאה את הפעם הבאה בצורה חזקה יותר.